

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

23 червня 2023 року

Видавництво
«Юридика»
2023

Оргкомітет конференції:

Голова:

Швець Д.В., ректор державного університету, доктор юридичних наук, доцент,
Заслужений працівник освіти України

Заступник голови:

Корнієнко М.В., проректор державного університету, доктор юридичних наук,
професор

Члени оргкомітету:

Пишна А.Г., завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції, кандидат
юридичних наук, доцент;

Тетерятник Г.К., завідувач кафедри кримінального процесу, доктор
юридичних наук, професор;

Конопельський В.Я., завідувач кафедри кримінального права та кримінології,
доктор юридичних наук, професор;

Горошко В.В., завідувач кафедри криміналістики та психології, кандидат
юридичних наук, доцент;

Ковальова О.В., професор кафедри адміністративної діяльності поліції,
кандидат юридичних наук, доцент;

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової роботи,
кандидат юридичних наук.

Статті друкуються в авторському варіанті.

Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Захист прав дитини в умовах військової агресії : матеріали Міжнародної
З-38 науково-практичної конференції (м. Одеса, 23 червня 2022 р.). – Одеса :
Видавництво «Юридика», 2023. – 316 с.

ISBN 978-617-8263-53-9

САЙТ КОНФЕРЕНЦІЇ

ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Крикун В. В.

проректор

*Одеського державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор*

Тема усиновлення дітей в умовах воєнного стану стає особливо актуальною в контексті російської агресії проти України. Ця конфліктна ситуація призвела до великої кількості сиріт, які втратили своїх батьків і залишилися без належного піклування. Проблема потребує негайного вирішення з метою забезпечення дітям відповідного догляду та виховання.

З одного боку, існує необхідність забезпечити цим дітям підтримку і стабільні умови життя. Відповідно до Конвенції про права дитини, діти, які знаходяться без сімейного оточення, мають право на

особливий захист і допомогу з боку держави, включаючи можливість їх усиновлення з урахуванням найкращих інтересів дитини.

З іншого боку, ситуація в умовах воєнного стану обмежує можливості держави контролювати процес усиновлення та забезпечення безпеки та інтересів дітей. Чинне законодавство потребує внесення змін, адаптованих до особливих умов такого стану. Інформація, що поширюється у соціальних мережах про термінове усиновлення та спрощені процедури, вимагає ретельного розгляду та контролю, щоб уникнути можливих зловживань та небезпеки для самих дітей.

Ця актуальна тема вимагає комплексного підходу та спільних зусиль держави, громадських організацій та міжнародного співтовариства. Необхідно розробити ефективні механізми, які б забезпечували швидке і безпечне усиновлення дітей, з урахуванням особливостей воєнного стану, потрібно створити механізми перевірки та контролю за потенційними усиновлювачами, забезпечуючи безпеку інтересів дітей. Важливо, щоб усиновлювачі пройшли ретельний відбір, включаючи перевірку їх фінансового стану, житлових умов, стану здоров'я та відповідності умовам надання належного догляду.

Крім того, необхідно розробити спеціальні програми підтримки для усиновлювачів, які приймають дітей в умовах воєнного стану. Ці програми мають забезпечувати психологічну, фізичну та соціальну підтримку для дітей та усиновлювачів, сприяючи їх адаптації та інтеграції в новий сімейний оточення.

Для ефективного вирішення проблеми усиновлення дітей в умовах воєнного стану необхідно також підтримувати співпрацю з міжнародними організаціями та державами, які мають досвід усиновлення дітей в подібних кризових ситуаціях. Обмін досвідом та кращими практиками може сприяти ефективному впровадженню заходів з охорони та усиновлення дітей.

Усиновлення дітей в умовах воєнного стану – це складна та багатогранна проблема, яка потребує системного підходу та спільних зусиль всіх зацікавлених сторін. Це вимагає прискорених дій і змін у законодавстві, а також ефективного контролю за процесом усиновлення, забезпечуючи безпеку та інтереси дітей.

З метою адаптації процедури усиновлення до умов воєнного стану, були внесені зміни до Порядку провадження діяльності з усиновлення. Постановою Кабінету Міністрів України № 618 встановлено порядок забирання усиновленої дитини під час надзвичайного або воєнного стану, якщо дитина тимчасово евакуйована за межі України. Це спрощує процедуру та забезпечує захист дітей, які потрапили у складну ситуацію через воєнні дії [1].

Крім того, Постановою Кабінету Міністрів України № 636 впроваджено цифровізацію процесів влаштування дітей у сімейні форми виховання. Це передбачає доопрацювання електронного банку даних про дітей-сиріт та сім'ї потенційних усиновлювачів, що спрощує доступ до необхідних документів та прискорює процес перевірки. Ця цифрова система сприятиме ефективній обміну інформацією між органами та спрощенню всієї процедури усиновлення.

Застосування цих змін сприятиме покращенню процедури усиновлення в умовах воєнного стану, забезпечуючи оперативність, безпеку та інтереси дітей. Держава зобов'язана забезпечити ефективний контроль та підтримку усиновлюваних дітей, а також підтримку та надання допомоги усиновлювачам, щоб забезпечити стабільні та гармонійні умови для життя цих дітей в новій сім'ї.

Згідно з поясненнями Міністерства соціальної політики України, документи для усиновлення тепер можна подавати в електронній формі через особистий кабінет на Єдиному державному вебпорталі електронних послуг. Деякі документи генеруються автоматично системою з різних баз даних, державних реєстрів та інформаційних систем. Крім того, документи, які потенційні усиновлювачі отримуватимуть протягом процедури, будуть автоматично відображатися в їх особистому кабінеті. Це означає, що немає потреби окремо отримувати й подавати такі документи [2].

На сьогоднішній день громадяни України вже можуть подати заявку на консультацію щодо усиновлення дитини на порталі «Дія» у розділі «Сім'я». Починаючи з 09 вересня 2023 року, в «Дії» також стало можливим подати заяву на отримання статусу кандидата на усиновлення, про що повідомили в Міністерстві цифрової трансформації України.

Надання цієї послуги є безкоштовним і, як зазначається, не займає більше 30 хвилин. Після цього Служба у справах дітей перевіряє заявку протягом 5 робочих діб. Якщо заявка схвалена, співробітник служби проводить огляд житла, щоб з'ясувати, чи відповідають його умови потребам дитини.

Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров заявив, що в Україні проводиться робота з цифровізації сфери усиновлення. Перший етап, який включав заявку на консультацію щодо усиновлення в «Дії», вже успішно завершено. Зараз реалізовано наступний крок – цифрову реєстрацію кандидатів на усиновлення. Раніше ця послуга була доступна тільки офлайн, і громадяни, які бажали усиновити дитину, повинні були збирати багато паперових документів та стояти в чергах. Однак, завдяки впровадженню цифрових інструментів на

порталі «Дія», цю послугу можна отримати просто та зручно, уникнувши непотрібної бюрократії.

Останні зміни до Порядку були затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 16 серпня 2022 року № 907. Зокрема, введено розділ «Особливості провадження діяльності з усиновлення під час воєнного стану». Це свідчить про постійні зусилля уряду України для адаптації процедури усиновлення до особливих умов, які можуть виникнути під час воєнного стану [3].

Загальним результатом цих змін є спрощення та прискорення процедури усиновлення за допомогою цифрових технологій. Впровадження електронного подання документів та автоматичного відображення необхідних документів у особистому кабінеті сприяє зручності та ефективності для потенційних усиновлювачів. Такі інновації роблять процес усиновлення доступнішим та менш складним, сприяючи благополуччю майбутньому для усиновлених дітей та їх прийомних батьків [4].

В умовах воєнного стану усиновлення на території України було обмежено, але не повністю припинено. Процедури усиновлення відбуваються у регіонах, які повністю контролюються українською владою і мають функціонуючі державні органи, включаючи суди. Однак, цей процес стосується лише дітей, у яких існують достатні дані щодо обставин життя їх батьків та інших родичів. Зазвичай, такі процедури стосуються дітей, які були зареєстровані до початку військової агресії.

У випадках, коли діти залишилися без батьківської опіки через воєнні дії, передбачені альтернативні механізми тимчасового захисту, такі як тимчасове влаштування. Усиновлення цих дітей можливе лише у випадку підтвердженої інформації про смерть батьків та відсутність родичів. Однак, через те, що значна частина території України все ще перебуває під окупацією, у багатьох випадках отримання підтверджувальних документів є об'єктивно неможливим.

Необхідно враховувати, що ситуація з усиновленням під час воєнного стану є складною і вимагає особливого підходу. Уряд України зобов'язаний забезпечити захист та добробут дітей, які постраждали внаслідок конфлікту, і робить все можливе, щоб забезпечити їхню безпеку та гарне майбутнє.

Література:

1. Басай А. О. Особливості процедури усиновлення дітей під час воєнного стану. Proceedings of the 1st International Scientific and Practical

Conference «Society and Science: Interconnection» (November 26–28, 2022). Porto, Portugal. С. 230–232.

2. Усиновлення в Україні: що змінилося за воєнного стану. URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/usynovlennya-v-ukrayini-shho-zminylosya-za-voyennogo-stanu/>

3. Гопанчук В. Особливості усиновлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах воєнного стану в Україні. *Регулювання приватно-правових відносин в умовах воєнного стану в Україні* : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. (Київ, 29 верес. 2022 р.) / [редкол.: С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський, В. П. МIRONENKO та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 103–107.

4. Мирза С. С. Особливості усиновлення дітей під час воєнного стану за законодавством України. *Регулювання приватно-правових відносин в умовах воєнного стану в Україні* : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. (Київ, 29 верес. 2022 р.) / [редкол.: С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський, В. П. МIRONENKO та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 117–119.

ВЗАЄМОДІЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ У ПРОФІЛАКТИЦІ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ	
<i>Крецу Д. С., Берендєєва А. І.</i>	147
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО КАБІНЕТУ ЮВЕНАЛЬНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	
<i>Кривошеєва К. Р., Берендєєва А. І.</i>	150
ДІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ: РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ТА ЗАХИСТІ ДІТЕЙ	
<i>Крижановська О. В.</i>	153
ПОРУШЕННЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	
<i>Крижна В. В.</i>	157
ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
<i>Крикун В. В.</i>	160
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ДИНАМІКИ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	
<i>Кулешов А. С., Пасько О. М.</i>	164
ВПЛИВ МІГРАЦІЇ НА ПРАВА ДІТЕЙ В УКРАЇНІ	
<i>Кульчицький М. А.</i>	167
УЧАСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРИ ПОВЕРНЕННІ ДІТЕЙ ТА ОСІБ ЗА МІСЦЕМ ЇХ ПОСТІЙНОГО ПЕРЕБУВАННЯ (ПРОЖИВАННЯ) В УКРАЇНУ	
<i>Лавренко А. І.</i>	170
ПОРУШЕННЯ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ШЛЯХОМ ДЕПОРТАЦІЇ З ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ	
<i>Лелека А. М., Собко Г. М.</i>	174
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	
<i>Любчик В. Б., Андрушков І. А.</i>	178
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	
<i>Любчик В. Б., Гуральська Р. В.</i>	181
ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	
<i>Мамедов А. Е., Чекмарьова І. М.</i>	184
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ВІДНОВНОГО ПРАВОСУДДЯ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ Є ПІДОЗРЮВАНИМИ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАН	
<i>Марченко О. А.</i>	187
ДЕЯКІ ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОПИТУВАННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	
<i>Матієнко Т. В., Батуріна Ю.</i>	191